

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra NATURENS OG FOLKE-RETTENS KUNDSKAB

Citation: Holberg, Ludvig: "Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 410. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg01val-shoot-idm140427224557936/facsimile.pdf> (tilgået 30. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

NOTER

- 1405), tatarisk Ryttergeneral, sejrede 1402 ved Ankara over Bajazid I, som han tog til Fange.
- S. 275. *foresættes*, fremsættes. – *Esau*, 1. Mos. 26,24. – *forgjøre*, fortaber. – *Thevenot*, se Note t. S. 213.
- S. 274. *Magt til*, Ret til. – *Hornius*, Johannes Friedrich Horn, tysk Naturretslærer, hvis Haandbog i Statskundskab *Politicorum pars architectonica de civitate* udkom 1664. – *af intet komme dem til at blive noget*, skaber dem af intet.
- S. 275. *expresse*, udtrykkeligt. – *heller en Obligation*, snarere en Forpligtelse. – *referere*, udbede. – *fingeres*, forestilles. – *conservere*, tage Varc paa. – *Casus dabilis*, et Tilfælde, som foreligger. – *distinctè*, klart. – *Thalestris*, se Note t. S. 256.
- S. 276. *Jus vitæ et necis*, Ret over Liv og Død. – *forsee dem*, forser sig, forsynder sig.
- S. 277. *tracteres*, behandles. – *Førster*, Fyrster. – *de Burdegalenser*, Indbyggerne i Burdigala, Bordeaux. – *fostre*, opfostre.
- S. 278. *Børnenes Pligt*, Børnenes Tav; Kilden, Puf. 6,2,9; *utilitate proli aut necessitate id exigente*. – *lidelig*, taalelig, udholdelig. – *Ames Parentem etc.*, elsk din Fader (ell. Moder), hvis han er rimelig og retfærdig; hvis han ikke er det, saa hold ham ud. – *indifferente*, neutrale.
- S. 279. *Gen*. Genesis, 1. Mos. 9,25. – *først*, for første Gang. – *for Syndfloden*, før S. – *Kiemper*. 1. Mos. 6,4.
- S. 281. *Apostelen*, Paulus, særl. Romerbrevet 13,1 ff. – *gamle Canones*, Gamle Testaments Forskrifter. – *fuldkommen og ufuldkommen*, hel og delvis. – *igien betinget sig*, til Gengæld betinget sig. – *visse Conditioner*, bestemte Betingelser. – *servus*, Slave, af servare, frelse, redde. – *mancipium*, Slave overtaget ved Haandspaalæggelse, dvs. Køb, ikke fanget i Krig, som H, forklarer. – *ancilla*, Tjenestekvinde, Slavinde; Diminutiv af ancilla, der har samme Betydning. – *Servius*, Marius (eller Maurus) Servius Honoratus (4. Aarh. e. Kr.), romersk Grammatiker. – *Ancus Martius*, efter Sagnet den fjerde Konge i Rom.
- S. 282. *anculare*, tjene. – *Ascriptitii Glebæ*, egl. tilskrevne en Klump Jord, Stavsbundne. – *de Hilotæ hos de Lacedæmonier*. Hiloter var Spartanernes Betegnelse for deres Slaver. – *Justiniani Novellæ*, Justinianus' Novellæ, se Indledn. til Noter. – *Post etc.*, Vi anordner, at efter deres Ordination skal Biskopper være fritaget for Slaveri og Vornedskab. – *Manus Mortuæ*, »Døde Hænder«. – *Gens de Main Morte*, »Død Haands Folk«. – *Stervboen*, Dødsboet.
- S. 283. *indstifte*, oprette, grundlægge. – *Stæder*. I Kap. IV ff. skelner Holberg, efter Pufendorf, mellem Samfundsdannelse i Almindelighed, Sammenslutning, *Societæt* (= societas), Statssamfund,

NOTER

- specielt Bysamfund, *Stad* eller *Stad* (= civitas) og Stat i mere omfattende Betydning og med særligt Henblik paa Regeringsformen, Republikve (= res publicæ). – *Jus vitæ et necis*, Se Note t. S. 276. – *Idretter*, *Handlinger*, *Beskæftigelser*.
- S. 284. *nødt*, *nydt*. – *besnære*, *bedrage*. – *tage*... *Leylighed deraf*, *benytter*... *sig deraf*.
- S. 285. *Sexus Empiricus*, var en græsk Læge fra 3. Aarh e. Kr., som samlede de skeptiske Filosofers, især Pyrrhons, Argumenter i *Pyrrhonianum hypotyposicon sive institutionum libri tres*. Det nævnte Træk om Perserne meddeles 2. Bog 33. Stk. – *beteede*, *viste*. – *indvortes Dannelselse*, *indre Opbygning*. – *overkomme*, *overgaa*.
- S. 286. *forsikkrede*, *sikkrede*. – *Gevær*, *Vaaben*. – *Zeilon*, *Ceylon*. – *afsondre sig fra hinanden*, *bliver uenige*.
- S. 287. *Cartesianer*, *Tilhænger af Descartes' Filosofi*, ifølge hvilken Dyrene betragtes som sjælløse Maskiner. – *bestandigt*, *varigt*, *stabilt*.
- S. 288. *Herrer*, *Stormænd*, *Adelen*. – *gemeene Almue*, *jævne Befolkning*. – *forestille*, *repræsentere*. – *Republiken nyttigere*, *nyttigere for Staten*, – *en Opmand*, *en Voldgiftsmand*. – *Calculus Minervæ*, *Minervas lille Sten*. – *Fabel*, *Historie*, *Sagn*.
- S. 289. *Orestes*, *Aischylos* optog i sin Tragedie *Eumeniderne* det attiske Sagn om *Orestes* for Gudernes Ret, hvor han bliver frikendt for Slægtsskylden, idet *Minervas* (*Athenes*) Stemme bliver den afgørende. – *radbrækkes*, *faa knust Lemmerne med et tungt Hjul e. l.* – *Assessores*, *Dommere*.
- S. 290. *forklarer Ordet vidtløftig*, *tager Ordet i vid Betydning*; *nøye*, *i indskrænket Betydning*. – *til en Tid*, *et Stykke Tid*. – *Generation*, *Frembringelse*, *Tilblivelse*. – *adskillige*, *forskellige*. – *overandtvorde*, *overlade*, *betro*. – *dependerer*, *er afhængig af*. – *disputere ham sin*, *anfægte*, *betvivle hans*. – *Men, at en*, *Men for at en*. – *der tilføen har kiendt en for*, *der tidligere har anerkendt en anden for*.
- S. 291. *Alexander Magnus*, *Alexander den Store*. – *Historierne*, *Historien*. – *Petri Svaavis Hist. Conc. Trid.*, *Paolo Sarpi* (1552–1623) var en veneziansk Munk, ofte kaldt *Fra Paolo*, som skrev *Tridentinerkollegiets Historie*. Da Fremstillingen var meget kritisk overfor Pavestolen, blev Værket trykt i London, 1619, og under et Pseudonym, *Pietro Svave Polano*, der var et Anagram for *Paolo Sarpi Veneto*. Da dette italienske Skrift oversattes til Latin, led Titlen: *Historiæ Concilii Tridentini Libri 8 ex Italicis latini facti*, Frankfurt, 1621. – *Cosmus Medicæus*, *Cosimo I* (1537–74), Hertug, fra 1569 Storhertug af Toscana. – *Thuani Historiæ*, *de Thou* (se Note t. S. 245), *Historia sui temporis liber 46*. – *Republiqver*, se Note til